

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

TOTS
A UNA
veu

IVAM

CONCURS PÚBLIC PER A LA DIRECCIÓ DE L'INSTITUT VALENCIÀ D'ART MODERN (IVAM)

2020-2025

Nuria Enguita

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ

1.1. IVAM 1989-2020. UN BREU ACOSTAMENT AL MUSEU

1.2. IVAM 2020-2025. UNA PROPOSTA DE DIRECCIÓ: LÍNIES D'ACCIÓ

2. PROGRAMA 2020-2025

2.1. COL·LECCIÓ - EXPOSICIONS

2.1.1. INTRODUCCIÓ

2.1.2. METODOLOGIA. PERIODITZACIÓ HISTÒRICA, CAMPS D'ACCIÓ, MANERES DE FER

2.1.3. ANÀLISI DE LA COL·LECCIÓ

2.2. POLÍTICA D'ADQUISICIONS

2.3. INVESTIGACIÓ I PUBLICACIÓ

2.4. MEDIACIÓ

2.4.1. INVESTIGACIÓ EN MEDIACIÓ

2.4.2. ACTIVITATS

2.4.3. EDUCACIÓ I FORMACIÓ

2.5. ARXIU, BIBLIOTECA, CENTRE DE DOCUMENTACIÓ I WEB

3. IMATGE CORPORATIVA, COMUNICACIÓ I XARXES SOCIALS

4. ARTICULACIÓ TERRITORIAL

4.1 IVAM CIUTAT VELLA

4.2 IVAM NOU ESPAI

4.3 IVAM ALCOI

5. MUSEU EN RED

El present projecte planteja una proposta per a l'IVAM dels pròxims anys, que ha de ser entesa amb caràcter aproximatiu. La seua definició final haurà de prendre forma en resposta a la realitat de la institució, i transformar-se d'acord amb les necessitats pròpies de cada moment, mantenint la seua metodologia i línies d'acció fonamentals. De la mateixa manera ha d'adaptar-se, en tot moment, a les circumstàncies conjunturals de caràcter social i sanitari.

Una versió estesa d'aquest projecte va ser avaluada per una comissió d'expertes i d'experts composta per Iwona Blazwick, Bernard Blistène, Manuel Borja-Villel, Ricard Silvestre, Vicent Todolí i Virginia Paniagua, en el context del concurs per a la selecció de la Direcció de l'IVAM 2020-2025.

1. INTRODUCCIÓ

1.1. IVAM 1989-2020. UN BREU ACOSTAMENT AL MUSEU

D'acord amb la nova llei de l'IVAM, aprovada en 2018, "constitueix l'objecte propi de l'IVAM el desenvolupament de la política cultural de la Generalitat Valenciana pel que respecta al coneixement, tutela, foment i difusió de l'art modern i contemporani i les seues activitats associades: constituir i custodiar un conjunt de col·leccions museístiques representatives de l'art modern i contemporani; organitzar i dur a terme exposicions d'art modern i contemporani, així com activitats culturals; establir relacions de col·laboració amb institucions afins i impulsar el coneixement i difusió de les obres i de la identitat del patrimoni històric adscrit al museu".

L'IVAM va ser un museu pioner en la construcció d'un teixit cultural a València després de la dictadura, i una fita de caràcter nacional en el recentment estrenat mapa de les autonomies. Fundat en 1986, va treballar inicialment en la constitució d'una col·lecció que instituiria el nucli fundacional d'aquell nou museu. En aquest sentit, la doble operació de donació i compra d'una part fonamental de l'obra de Julio González el va dotar d'una gran rellevància des dels seus començaments. L'edifici, perfectament adequat a la seua funció, va ser concebut com a instrument per a contribuir a la regeneració del centre urbà des d'un dels límits del centre històric, on es va inaugurar en 1989. Va nàixer també amb una subseu, el Convent del Carme, dedicada a l'art contemporani.

Com molts museus del seu entorn occidental, l'IVAM és un museu d'art modern ancorat en la contemporaneïtat, i el seu programa ha de trobar orientació entre els vectors del modern i el contemporani. En la seua primera dècada, l'IVAM va presentar una activitat expositiva d'altíssima qualitat i va crear una col·lecció quasi impensable per a un museu "perifèric", amb obres fonamentals de les avantguardes del segle XX. Va començar també una incipient col·lecció d'art contemporani, molt en línia amb les tendències internacionals de l'art dels anys noranta. En molt poc temps es va convertir en un lloc de referència dins i fora de les seues fronteres pel seu projecte rigorós, amb exposicions de producció pròpia realitzades per importants especialistes en el seu camp o compartint projectes expositius; i treballant amb directors, comissàries i museus de prestigi a Espanya, Europa i les Amèriques. Així, l'IVAM va aconseguir crear un incipient públic per a l'art a la ciutat i el país, alhora que va establir col·laboracions duradores amb altres institucions. A principis del segle XXI, el museu entra en una fase de decadència que s'estén durant tota la primera dècada i part de la segona. Des de 2014, amb un equip de direcció renovat i un moment polític propici, s'inicia una etapa de transició en la qual el museu ha anat recuperant la seua presència a la ciutat.

Aquesta proposta pretén consolidar aquesta tendència, mitjançant un projecte ambiciós per a la col·lecció i les exposicions basat en la investigació. De la mateixa manera, el projecte pretén ampliar la seua xarxa física i virtual per a recuperar la implantació territorial i internacional del museu.

1.2. IVAM 2020-2025. LÍNIES D'ACCIÓ PER A UNA PROPOSTA DE DIRECCIÓ

El museu constitueix un laboratori poètic-polític per excel·lència, un lloc fonamental per pensar la societat a través de l'art, un arxiu i registre del nostre passat, i un espai d'aprenentatge per al futur. Un projecte per a l'IVAM de hui ha de fer que el museu siga de nou un referent, un lloc per a experimentar i aprendre sobre l'art modern

i contemporani, i al mateix temps per a connectar-nos com a persones individuals i comunitats amb les realitats de la ciutat i el món. També ha de respondre a una realitat afectada per una crisi sanitària, econòmica i social sense precedents.

Aquest document proposa una nova direcció per a l'IVAM, desenvolupada a través de deu línies d'acció que definiran el funcionament general de la institució. L'objectiu central d'aquest projecte és fer de l'IVAM un lloc de referència de l'art modern i contemporani, un lloc habitat i habitable, compromés amb la societat, i articulat entorn d'un programa basat en la col·lecció i les exposicions a ella associades, així com en la investigació artística i la mediació. Un programa desenvolupat mitjançant d'estratègies i aliances de territorialització i internacionalització, de manera que unes es contaminen amb les altres, entenent el camp de l'art com un encreuament actiu de relacions heterogènies interconnectades. I des d'una metodologia que adopte una ètica de cures: relacional, inclusiva i col·laborativa, i amb consciència de totes aquelles persones que no han format part en la definició del museu modern, per qüestions de classe, racisme i discriminació, de gènere o orientació sexual.

1. Col·lecció i exposicions

En aquesta proposta, la presència de la col·lecció de l'IVAM no es limita a la seua exposició permanent, sinó que és la base de la programació temporal en el seu conjunt. Constitueix l'acte fonamental de parla de la institució, la seua pedra angular. Aquest projecte marca una direcció precisa per a la col·lecció i les diferents exposicions, basada en investigacions rigoroses i diferenciades, amb especificitat històrica i claredat d'anàlisi, combinant la història de l'art amb la història del món, tenint en compte els contextos i incorporant sabers i formes de fer diversos. Implica no sols treballar *amb* la col·lecció del museu, sinó fer-ho *des d'ella*, intentant pensar també el que *no fa part* d'ella, en un continu diàleg d'absències, al·lusions i contrastos. El programa expositiu s'articularà entorn de tres eixos que conformaran una malla invisible però operativa:

- a. Periodització històrica
- b. Camps d'acció: Contextos-Món, Historicitat-Anacronisme, Cultura Popular i Feminisme(s)
- c. Maneres de fer: Gestos, Materials, Pantalles i Edicions.

2. Política d'adquisicions

És un objectiu prioritari estudiar la col·lecció, per a reteixir relats i donar-li continuïtat, per remeiar possibles absències i així portar-la al present. La política d'adquisicions ha d'intentar completar els seus moments d'intensitat, però també apuntant-ne uns altres que tinguen sentit en el marc global de la col·lecció amb la finalitat de complir la missió del centre: constituir un conjunt de col·leccions museístiques representatives del desenvolupament de l'art modern i contemporani. Sembla poc probable que alguns dels nuclis originals puguen actualitzar-se d'una manera exhaustiva, degut principalment als altíssims preus d'obres d'art històriques, però és important fer un esforç per a la seua documentació i treballar a partir d'ells. Es crearan també aliances estratègiques amb el col·leccionisme privat valencià i de la resta de l'Estat amb la finalitat de completar períodes no presents en la col·lecció.

3. Investigació, Centre de documentació i arxiu

Una nova direcció per a l'IVAM haurà d'intensificar la investigació a tots els nivells en el museu. La col·lecció i les exposicions estaran en el centre d'un projecte més ampli d'investigació i producció de coneixement, que

funcionerà mitjançant grups d'investigació associats a l'activitat del museu i les seues línies de força, integrats per personal del museu i investigadors externs. Les fases de la investigació han de ser visibles en el seu procés i accessibles mitjançant publicacions *online* i/o paper, seminaris o trobades informals, sempre amb la idea d'obrir el resultat i els processos a contribucions i comentaris. Es desenvoluparà un centre de documentació com a cervell de la institució, zona de contacte entre la Col·lecció i la Biblioteca que reculla tots aquells materials que no formen part del patrimoni objectual del museu: documents, edicions, llibres d'artista, etc., que ajuden a completar la comprensió de l'art com a activitat viva i situada. La seua primera funció, per això, és la de servir a les funcions constitutives de la institució: exposició, col·lecció i mediació.

4. IVAMweb

La creació d'un nou web és objectiu prioritari del projecte i seria una de les primeres actuacions d'aquesta direcció. Un entorn virtual organitzat segons el programa i que estructure les obres d'art de la col·lecció i els documents de l'arxiu i centre de documentació. Un repositori de tota l'activitat del museu, permetent connexions entre la col·lecció, les exposicions i l'arxiu documental. Un espai virtual que ens òbriga al món, i consegüentment que siga escenari dels projectes, tant artístics com de mediació i de cures virtuals, que es desenvolupen en l'activitat de l'IVAM. El web no sols ha de ser un arxiu, sinó un lloc actiu de creació i de trobada. Ha de constituir-se com a espai d'intercanvi, a través de les possibilitats que ofereix el *streaming*, els *podcasts*, però també els videojocs i les xarxes socials, o altres iniciatives que permeten la participació directa dels públics. Es precisa també una posada al dia tecnològica que ens permeta una millor gestió de la realitat digital del museu. El projecte considera també la possibilitat d'un web específic dedicat a Julio González.

5. Mediació artística, educativa, social i comunitària

Ens situem entre objectes, espais, experiències i processos, i tot això succeeix en un context, el museu: amb la seua estructura, la seua història, el seu interior i els seus voltants. Aqueix és el subjecte i l'objecte de la mediació: una manera "d'estar junts". Entenc l'IVAM com un museu actiu, situat i en xarxa, en el qual la mediació es planteja com un lloc d'autoaprenentatge i construcció col·lectiva, on les experiències i les potències personals són distribuïdes, amb la finalitat de fer conjuntament. La primera tasca seria llavors motivar als públics per a involucrar-se i formar part, mitjançant pràctiques basades en l'escolta atenta i en l'experimentació, tant en formats presencials com virtuals. És una urgència per al museu desenvolupar pedagogies educatives i territorials d'acostament social a col·lectius i públics que normalment no estan interessats en el museu, amb la finalitat de convertir-lo en un lloc d'hospitalitat i possibilitat per a tots.

6. Governança institucional i finançament

En l'àmbit de la governança serà prioritari reforçar els mecanismes de transparència i de rendició de comptes de la institució, així com enfortir els seus vincles amb l'entorn per a propiciar espais de participació que milloren el compliment dels seus objectius. Haurà de promoure's, d'igual manera, l'aprovació d'instruments de mitigació de riscos de males pràctiques (codis d'integritat, per exemple), pensats no sols per als treballadors, les treballadores i per a totes les persones que col·laboren amb la institució, sinó també per als membres dels seus òrgans de decisió. Així mateix, l'agenda de desenvolupament sostenible i de compliment dels ODS (Objectius Desenvolupament Sostenible), haurà d'ocupar, com ja ho fa en la resta de les institucions culturals de rellevància, un rol de centralitat. L'IVAM pateix ara com ara de planificació estratègica. En aquest sentit, seria necessari elaborar un Pla estratègic que situe els seus principals objectius per als pròxims anys. Quant al finançament, si bé el gruix

de l'aportació pública al pressupost de l'IVAM correspon a la Generalitat Valenciana, existeix marge per a augmentar les aportacions d'altres administracions públiques i del sector privat a través de fórmules innovadores de mecenatge i de micromecenatge.

7. Relacions institucionals

Cada museu representa una particular presa de posició que ha de negociar el seu lloc, d'acord amb la seua definició, naturalesa i missió, amb els seus objectius i el seu context. Un museu ha de tindre en compte les ordenades concretes del seu origen i la seua història, els marcs geogràfics i les situacions distintives i peculiars on opera. Per a dur a terme aquesta nova etapa en l'IVAM, partim d'una posició privilegiada. L'IVAM ha de contribuir a generar un ecosistema sostenible en tots els nivells, per la qual cosa ha de col·laborar amb institucions afins i no afins: amb les diverses institucions culturals públiques de la Generalitat Valenciana, les diputacions i els ajuntaments. També amb altres museus, universitats, col·legis, instituts, amb les associacions i altres espais autogestionats, així com amb la ciutat en general.

8. Articulació territorial

L'IVAM actualment compta amb dues ubicacions territorials, València i Alcoi, i en un futur pròxim comptarà amb una ubicació més a la ciutat de València, en un districte diferent i amb un caràcter diferenciat. Aquest projecte dissenya aqueixes tres institucions per mitjà de dues articulacions: una articulació entre seus, en la qual cada seu tinga la seua especificitat dins d'una institució major, i una articulació externa, de cadascuna amb el seu context pròxim i la seua pròpia xarxa. D'aqueixa manera, serà possible ampliar-ne el radi d'acció en una diversitat d'escalas i d'interconnexions per a enriquir dinàmiques ja presents en totes dues ciutats, experimentant altres formes d'ocupació de l'espai i el temps, diversificant els usos i promovent nous processos d'identificació i pertinença. Articular aquestes tres institucions és un objectiu fonamental d'aquesta nova direcció, desenvolupant un programa específic i modulats per a cadascuna, tenint en compte els paràmetres d'un museu actiu, situat i en xarxa. Per a teixir aquestes xarxes, aquest projecte se servirà de la meua pròpia experiència com a agent cultural que ha participat de manera activa en la vida artística i cultural de València i de la Comunitat Valenciana durant les dues últimes dècades.

9. Museu en xarxa

En un moviment complementari al de la seua territorialització, el museu ha de treballar en la seua internacionalització (en cercles concèntrics: centre històric, ciutat, regió, país, món), establint col·laboracions amb altres museus amb la finalitat d'oferir exposicions i projectes compartits i afermant la seua presència en una xarxa global; analitzant cadascun en particular per a definir el seu pressupost, format i visibilitat, atenent sempre les circumstàncies socioeconòmiques. En l'àmbit nacional es formaria una xarxa amb els museus d'art contemporani de titularitat pública i fundacions privades en l'Estat espanyol. En l'àmbit internacional es crearan relacions específiques amb museus i agents a Europa i fora d'ella, amb els quals he establert contacte professional en aquests últims trenta anys.

10. Treballar amb “cura” i “pensar amb”: una metodologia

Treballar “amb cura” significa fer-ho des d'un rang múltiple de formes de fer i sabers necessaris per a crear, mantindre unida i sostindre la vida; i per a perpetuar la seua diversitat. Comprometre's amb un lloc és involucrar-se en ell amb els nostres cossos, ments i afectes, involucrar tot el nostre ésser en el treball amb persones

per alguna cosa que ens importa. Això implica, al seu torn, “pensar amb”, entendre que el món està habitat per una pluralitat d'éssers singulars però interdependents, que estableixen relacions en moviment. “Pensar amb” és acceptar una forma relacional de pensament, mitjançant l'addició de capes de sentit més que per la desconstrucció de categories anteriors. “Pensar amb” permet eixir de les dicotomies binàries i els plantejaments maniqueus. Permet acostar-se des d'un altre punt de vista, en *retroperspectiva*, afegint capes de sentit, recollint i analitzant diferents passats en el present i preparant-lo per a altres futurs possibles. Per això, l'atenció a qüestions de gènere no ha de consistir només a fer més visible l'activitat de les dones o els col·lectius més invisibilitzats, sinó a aplicar els ensenyaments dels feminismes en el programa i en els agents, des de l'equip fins als usuaris, usuàries i visitants, superant models colonialistes i heteropatriarcals. Treballar des de dinàmiques cooperatives i de cures, recuperant el cos i els seus afectes, i deixant enrere lògiques competitives i jeràrquiques.

2. PROGRAMA 2020-2025

Els processos que aquest projecte aspira a posar en marxa en l'IVAM han de tindre en compte la condició del museu com a arxiu i constructor de relats mitjançant l'exposició de la seua col·lecció i de les exposicions a ella associades; com a motor per al desenvolupament econòmic i social, lloc d'intercanvi i diàleg de subjectivitats heterogènies; com a proveïdor d'experiències, i com a espai de mediació i construcció col·lectiva compromés en la conformació d'una esfera pública ciutadana. Al seu torn, ha de potenciar el caràcter experimental dels formats d'exhibició, investigació i publicació, mitjançant la confluència de discursos i de posicions d'hegemonia i subalternitat en xarxes simultànies; desafiant l'arxiu per a entendre el que hi és i el que no hi és, apropiant-se d'espais i obrint-se a altres de públics.

En l'apartat següent es retrà compte dels objectius, formats i metodologies per a dur a terme aquesta missió.

2.1. COL·LECCIÓ I EXPOSICIONS

2.1.1. INTRODUCCIÓ

En els seus inicis, l'IVAM va definir d'una manera precisa el seu programa d'exposicions i la seua política d'adquisicions, que van evolucionar de manera paral·lela. Les obres adquirides en la primera dècada del museu defineixen encara hui els nuclis de la col·lecció i els seus moments d'intensitat. Tot això resulta en la conformació d'una sèrie de períodes que es defineixen entorn d'una lectura històrica artística de l'art del segle XX. L'IVAM és a més un dels pocs museus en l'Estat espanyol que ha prestat una especial atenció a les avantguardes històriques europees, i per això la seua col·lecció es configura com una base privilegiada des de la qual revisar el projecte modern del segle XX, per a pensar el segle XXI. La seua pròpia aparició en 1989 el situa en un lliandar entre aquests dos segles, i aquesta condició específica ha de servir per a projectar la seua col·lecció i el seu context cap a una empresa de comprensió històrica dels fenòmens culturals, en la modernitat heretada i en el contemporani.

Amb la finalitat que la col·lecció desenvolupe actualment tot el seu potencial, és necessari reconsiderar l'art com una activitat, no sols com un producte, i que investigue obres i artistes des dels seus rerefons i contextos històrics, més enllà de la història de l'art instituïda, permetent una nova aproximació cap a aqueixos nuclis d'intensitat de la col·lecció, superant les classificacions convencionals de gèneres artístics, mitjans i temes.

La modernitat, com a moviment social, cultural i polític amb un transcurs heterogeni, encara no ha acabat malgrat tots els intents per enterrar-la, i és possible que ara, més que mai, s'hagen intensificat els factors derivats de la seua aparició i que posen en crisi la seua idea de progrés: nacionalismes, guerres colonials i migracions massives, enmig d'una gravíssima crisi ecològica. Si comprendre la modernitat com una època o projecte encara no acabat és un desafiament, part de la meua missió com a directora seria rescatar en el museu el seu projecte emancipador, de democratització de sabers i de producció de coneixement, en una actualització del "modern" ara, sota una nova esfera pública. D'aquesta forma, seria possible albirar certes trajectòries complexes d'artistes menys visibles i que obliguen a desconstruir les lectures hegemòniques del modern, revisant oposicions simplistes com subjecte/objecte, masculí/femení, centre/perifèria, natura/cultura, tradició/progrés, o art culte/art popular. I fer-ho superant la idea d'un subjecte universal, en favor de subjectes múltiples, concrets, travessats per experiències, identitats i contextos propis; llegint la història *a contrapèl*, no per a negar-la, sinó per a afegir-hi capes de sentit.

La recuperació històrica permetrà establir connexions sincròniques entre artistes, però també establir connexions dissimètriques i asincròniques entre diferents llocs geogràfics i temps, superant una visió lineal i eurocentrista. Tal recuperació d'un exercici historiogràfic crític amb la col·lecció marcarà tota la labor d'investigació. Amb l'objectiu d'evitar la imposició de temes arbitraris i l'autocomplaent adequació de les obres a les etiquetes amb les quals es vulga organitzar una exposició, tota la programació expositiva estarà basada en un exercici d'investigació. En aquest sentit, serà decisiu treballar amb comissaris i comissàries amb un coneixement profund dels contextos i els rerefons sobre els quals volem operar.

És fonamental per a aquest projecte que el treball de construcció d'aqueixa mirada històrica es plantege des d'un lloc i un temps propi d'enunciació. L'IVAM com a museu és resultat de la creació de l'Estat de les Autonomies, i consegüentment ha de potenciar una narrativa pròpia enfront d'altres possibles com, per exemple, les que podrien plantejar el MACBA per a Catalunya o el CAAM per a Canàries, o la història d'Espanya que puga elaborar el Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia des de Madrid. L'IVAM ha de treballar l'enfilada de la Comunitat Valenciana en la història de l'art modern i contemporani, a nivell local, nacional i global: una visió oberta i en diàleg amb les perspectives citades i unes altres. Per això el projecte que presente entén l'ací i l'ara des del qual parlem, vivim i treballem, no d'una manera lineal, de progrés, sinó com el resultat d'un "allí i un llavors", com una sèrie de fluxos i relacions de sentit cap a dins i cap a fora, que s'han produït històricament i continuen produint-se, tenint en compte el territori, la història i el propi museu.

La col·lecció de l'IVAM és el nucli del museu i la base de la seua programació. Des d'aquest focus, aquesta es materialitzarà en forma d'exposicions col·lectives de caràcter històric, dedicades a un moment específic en el temps o interconnectant diferents temps; exposicions col·lectives entorn d'una qüestió o tesi específica, amb obres de la col·lecció acompanyades per unes altres que no en fan part; exposicions individuals d'artistes l'obra dels quals està inclosa en la col·lecció, així com uns altres que no hi són; programes de caràcter discursiu i/o documental; projectes d'investigació amb els públics i altres esdeveniments de curta durada. Obeint

premisses de sostenibilitat i responsabilitat en relació a l'ús de recursos públics, i de col·laboració i solidaritat entre institucions, les quals es van tornar encara més rellevants durant la recent crisi sanitària global, l'IVAM ha de treballar en xarxa amb altres museus, col·leccions i arxius globals i del nostre entorn pròxim, tant públics com privats.

2.1.2. METODOLOGIA. PERIODITZACIÓ HISTÒRICA, CAMPS D'ACCIÓ, MANERES DE FER

És necessari establir prioritats que activen els rerefons i els contextos per a noves lectures sobre la col·lecció i sobre el nostre moment actual. Per a això, aquest projecte fa explícites una sèrie de categories orientadores que constitueixen una aposta específica, una trama interna, invisible però operativa, que conté les claus formals, ideològiques i conceptuals del treball amb la col·lecció. El plantejament metodològic conté així una *periodització històrica* delimitada des del present de València, i dos eixos d'intervenció que es combinaran entre si i s'aplicaran a tal periodització.

El primer eix s'articula mitjançant quatre *campes d'acció*: **Contextos-Món, Historicitat-Anacronisme, Cultura Popular i Feminisme(s)**. Aquestes són grans àrees que funcionaran com a horitzons que s'aborden des del present, però que atenen retrospectivament la composició de la col·lecció i apunten als futurs possibles de prospecció i anàlisi cultural. Els quatre camps d'acció són complementats per un segon eix amb quatre *maneres de fer*, que representen els substrats materials, estructurals i semàntics amb els quals es manifesten les obres: **Materials, Edicions, Pantalles i Gestos**.

Si els *campes d'acció* són marcs que d'alguna manera existeixen fora de les obres, que són anteriors a elles i serveixen de terreny o horitzó, les *maneres de fer* són formes d'existència o materialització de les obres mateixes, així com formes de comportament. Així, la relació entre l'específic de cada obra i les possibles afinitats amb els horitzons es combinaran per a cada període o per a cada cas. D'aquesta manera s'evitarà la tematització o la subordinació dels elements de la col·lecció a grans blocs, dels quals les obres serien mera il·lustració, i es rescatarà el potencial enunciatiu de cada obra per a la construcció de noves narratives.

Les combinacions resultants d'aquests dos eixos conformaran aquesta trama metodològica per a la interpretació i reorganització de la col·lecció. Els dos eixos es creuaran per a crear configuracions potencials que dissenyen la programació i estructurin la producció de continguts. Totes dues sèries de conceptes estaran orientades a una posada en pràctica i no a una cristallització teòrica. Per això, la nomenclatura ací exposada, sotmesa igualment a possibles canvis o matisacions, té un caràcter propositiu i no classificatori. És una xarxa semàntica inicial que podrà ser alterada o completada en el transcurs de les investigacions per a concretar els casos d'estudi i les activitats de la programació. Els camps d'acció i maneres de fer articulats en aquest esquema podran suggerir nombroses zones de tangència i espais intermedis, i moltes obres operaran amb valències múltiples.

A. PERIODITZACIÓ HISTÒRICA

- 1890-1905: València de fi de segle: Ignacio Pinazo i Joaquín Sorolla
- 1914-1939: Inici de la Primera Guerra Mundial – Fi de la Guerra Civil, Inici de la Segona Guerra Mundial, València Capital de la República.

Julio González i Josep Renau

- 1939-1961: Fi de la Guerra Civil Espanyola – Franquisme desenvolupista / Dissolució Grupo Parpalló
- 1961-1977: Franquisme desenvolupista / Dissolució Grupo Parpalló – Primeres eleccions democràtiques a Espanya / Activitat de l'Equipo Crónica / Equipo Realidad
- 1977-1989: Primeres eleccions democràtiques a Espanya – Caiguda del mur de Berlín / Inauguració de l'IVAM
- 1989-2001: Caiguda del mur de Berlín / Inauguració de l'IVAM –11 de setembre de 2001 / 1ª Bienal de València
- 2001-2020: 11 de setembre de 2001 / 1ª Bienal de València – Crisi sanitària de 2020

B. CAMPS D'ACCIÓ

Contextos-Món: Aquest camp fa referència a la condició situada dels fenòmens i del propi museu, i a la interacció que s'estableix entre totes dues parts a l'hora d'activar un diàleg que es materialitza en exposicions i activitats de mediació. Tracta de posar en primer pla la correlació entre la condició situada del museu i el global de les seues projeccions, dels "altres locals", i dels processos d'acostament i reubicació en noves interlocucions globals. La idea de context s'aplicarà com a activació dels significants que entren en diàleg: col·lecció i món, obres i espai, lloc i ciutadania, enunciació i recepció. I els rerefons s'entendran com la xarxa de referències originàries des de les quals parla una fita historiogràfica en particular, i des de les quals es reben per part dels altres com a interlocutors igualment situats.

Historicitat-Anacronisme: Un dels eixos fonamentals se centra en la recuperació de la història com a espai de discrepància i consens, perpètuament sotmés a una correcció i per això incomplet. La gestió de la dimensió narrativa del museu se centrarà en aquest camp. Ací, el projecte predica una necessitat de recuperació crítica de la història, no ja com a exercici de les memòries col·lectives que la integren, sinó com a aposta construïda i per tant parcial i limitada, però precisament per això compromesa com a tesi que se sotmet a avaluació en l'esfera pública. La història, com a mandat dialèctic, suggereix animar les nostres facultats crítiques perquè el passat tinga rellevància sobre el present i el futur. En aquest aspecte, tractem d'integrar totes les reflexions sobre l'anacronisme com a forma de distància crítica (muntatge i trobada de temps heterogenis).

Cultura Popular: La cultura com a fenomen popular apareix en nombroses vocacions de la producció artística present en la col·lecció. El concepte del popular, d'altra banda, està connectat amb el debat polític. Sota aquest prisma s'acolliran les produccions culturals no hegemòniques o no reconegudes en les lectures instituïdes. Els àmbits de marginalitat emparats pel popular, autònoms en la seua exclusió pels circuits elitistes de la cultura, ofereixen jaciments privilegiats de lectura del context actual. Amb això es partirà de les obres com a portadores d'una dimensió "anti-elitista", que té la seua base en la subjectivació dels processos comunicatius, tant en el referit a les maneres d'heretar les tradicions com en el que concerneix una esfera pública massificada.

Feminisme(s): Aquest camp, entés com a inclusiu dels activismes LGTBIQ+, constitueix un marc polític de caràcter general, però la traducció del qual en les constel·lacions expositives i de mediació haurà de reflectir-se de nou fora d'una subordinació temàtica. Es tractarà de reinterpretar els feminismes en el marc més ampli i transversal d'una nova ecologia de les interconnexions amb els altres i amb el món, en clau de gènere, raça i classe. En la línia de les tesis anticipades per Félix Guattari en les seues tres ecologies (subjectivitat, relacions interpersonals i ecosistema natural), aquest camp tracta de visibilitzar sistemes de resistència des d'un aline-

ment subjacent i transversal als altres camps d'acció; travessant el popular, el lúdic, el polític i l'històric dels comportaments artístics contemporanis.

C. MANERES DE FER

Materials: L'atenció al material de les obres ens permet parar atenció a les lectures objectuals que basculen entre produccions d'art, artefactes, artesanies i/o mecanismes funcionals, el vincle amb l'objecte i amb la mercaderia i les formes de circulació en general i en l'espai museogràfic. S'integrarien sota aquesta perspectiva les noves materialitats en la seua fluctuació entre la densitat matèrica i la seua virtualització en els entorns digitals.

Edicions: Amb edició em referisc a la idea de composició de les obres o a la seua estructura de muntatge. En ella s'inclouen les diverses famílies del collage, l'assemblatge i els muntatges, entre els quals podria incloure's el format mateix de l'exposició. La resultant dels diversos mecanismes d'edició implícits en les obres i els discursos és la construcció de narratives i de marcs ideològics.

Pantalles: La diversitat de les manifestacions de la imatge mereix una categoria pròpia, que abaste els possibles jocs de relació de les obres amb els suports. Sota aquesta lent treballarem des de la semiòtica dels imaginaris, ja siga a través de la dimensió tecnològica de la imatge, de la seua capacitat de projecció icònica i de la seua circulació mediàtica i virtual.

Gestos: Sota aquesta categoria inclourem les estratègies performatives enteses en un sentit ampli, en relació amb la gestualitat, amb la idea d'una identitat discontinua o precària, i amb la incorporació del cos i les seues potències en les pràctiques artístiques. Al mateix temps, caben ací les paradoxes relatives a noves formes de corporalitat en la seua nova relació amb un món hiperconnectat.

2.1.3. ANÀLISI DES DE LA COL·LECCIÓ

El que segueix és una explicació breu i molt general dels períodes i una temptativa de programació a tall d'exemple, que seria reavaluada després de conèixer més plenament el museu des de dins, les conseqüències de la pandèmia global, i les pròpies possibilitats de calendaris dels llegats i museus dels quals dependrà. Aquesta programació es posarà en marxa en diversos fronts, però amb el temps deixarà passe a noves propostes i projectes que pogueren sorgir a partir de noves consideracions. Encara quan l'anàlisi obeeix a una ordenació cronològica, la idea és combinar períodes i exposicions segons la metodologia descrita, per a mostrar la riquesa i profunditat de la col·lecció.

PERÍODE 1890-1905

Continuació en la investigació de la figura d'Ignacio Pinazo, mitjançant exposicions comissariades per experts. En el marc de la Càtedra Pinazo, en col·laboració amb la Universitat de València.

PERÍODE 1914-1939

Del període que va des de la Primera Guerra Mundial fins a l'inici de la Segona, el mateix any que acaba la Guerra Civil Espanyola, l'IVAM posseeix un importantíssim fons d'obres pertanyents a les Avantguardes Històriques, especialment del Constructivisme, Dadaisme, Futurisme, Neoplasticisme i l'Abstracció no figurativa o concreta,

que donen compte dels avanços de les arts de les tres primeres dècades del segle en els contextos soviètic, alemany, hongarés, francès, italià i espanyol, amb obres escultòriques de González, Jan i Sophie Taeuber-Arp, Schwitters, Gabo, Pevsner, Peri, Fontana, Moholy-Nagy, Torres García o Pérez Contel, i pictòriques de Vantongerloo, Freundlich, Hélicon, Hans Richter o Vordemberge-Gildewart, entre altres. Aquestes obres dialoguen amb magnífics exemples d'arts gràfiques, tipografia, fotografia i imatge impresa, estretament lligades als esdeveniments polítics de l'època, destacant-se les figures de Heartfield i Renau al costat d'altres com Klucis, Kulagina, Rodchenko, Stepanova, Tzara o Picabia. Gran part dels i les artistes de les avantguardes històriques presents en la col·lecció de l'IVAM van ser docents a les escoles experimentals de la Unió Soviètica (Vkhutemas, Moscou, 1920-1933), Alemanya (Bauhaus, Weimar i Dessau, 1920-1935) i Suïssa (Escola d'Arts Decoratives, Zuric). Abordar les escoles d'art d'avantguarda permetria fer visible la funció pedagògica de les arts, així com la presència de les dones que van dirigir tallers en aquestes escoles, com Goncharova i Popova, encarregades del taller tèxtil en Vkhutemas: Stolzl, Albers i Reich, en la Bauhaus, o Tauber-Arp, a Zuric.

En aquest període la idea de muntatge i fotomuntatge com a acció *comunicativa* es converteix en un paradigma creatiu de gran abast i que afectarà a totes les arts fins al nostre present. De la mateixa manera, la pràctica pedagògica i propagandística està molt present en la definició d'una nova imatge, on les arts estan al servei de la construcció d'un nou món. En l'àmbit de la fotografia en els seus vessants documental i creativa, cal destacar l'obra de Lange, Evans, Centelles, Rodchenko o Álvarez Bravo, al costat de Coppola, Kertész, Man Ray, Duchamp, Stern o Cahun.

En el pla de les relacions del fotogràfic amb la gènesi del llenguatge documental es pot fer una lectura transversal dels formalismes de l'avantguarda i la legitimació d'un gènere vinculat amb la gestió ideològica de les imatges en la comunicació de masses. Aquesta línia de treball podria establir, a través de la col·lecció, un diàleg entre aqueixos llenguatges documentals i les seues destinacions paradoxals en dos pols de l'escenari global: un nou context per a les arts en l'horitzó postrevolucionari soviètic i un tractament occidental-americà, que ha instaurat un llenguatge en la fotografia associat a les fites de la FSA i de la fotografia directa.

En l'àmbit local es treballaran els imaginaris urbans, artístics, visuals, gràfics i arquitectònics, a València, Castelló i Alacant a principis del segle XX, destacant les propostes gràfiques i de cartelleria sobre el desenvolupament industrial i agrícola, la Guerra Civil i les seues repercussions socials.

En aquest període es concentra el treball de dues figures fonamentals en la identitat de l'IVAM, Julio González i Josep Renau, i un dels moments històrics més interessants entorn de l'esdeveniment de la Guerra Civil Espanyola i l'establiment de València com a capital de la República.

Continuar l'estudi i l'encaix històric de la figura i l'obra de González des de paradigmes diversos és una prioritat d'aquest projecte, que com primera acció preveu un encàrrec a un comissari de primer nivell per a oferir un discurs renovat entorn de Julio González.

PERÍODE 1939-1961

L'IVAM compta amb una magnífica selecció d'obres d'aquesta època que poden emmarcar-se en l'Informalisme europeu i l'Expressionisme Abstracte americà, al costat de noves propostes d'Art Abstracte Geomètric en un context marcat per la llarga postguerra europea, amb noms com Soulages, Masson, Dubuffet, Michaux, Appel, Jorn, o a Espanya Millares, Saura o Tàpies. Seria important estudiar les relacions d'aquests amb els i les artistes

dels EUA, com Reinhardt, Gottlieb, Krasner, Newman, i aquells “entre dos mons”, com Gorky, Vicente o Hoffman, explorant les repercussions de la guerra en el buit i el silenci de certa abstracció. En aquest bloc de periodització poden analitzar-se, a més, les trajectòries individuals vigents encara d’artistes de les avantguardes històriques, enllaçant en un segon pla amb el primer bloc de la periodització (Schwitters, Hausmann o Moholy-Nagy). De la mateixa manera, figures com Oteiza i Fontana ofereixen un potencial per a futures investigacions.

A l’Estat espanyol, la dictadura i les seues obstinacions marquen un moment ambigu en el social i el cultural, amb moltíssimes arestes i contradiccions. A València, 1956 marca el naixement del Grupo Parpalló, un intent de renovació en les arts plàstiques des de l’Abstracció Concreta, que al costat d’altres grups formen el denominat corrent Normatiu, preconitzat per Oteiza a partir de la conferència feta a Santander en 1953 en el “Curs d’Art Abstracte”, en paral·lel als corrents Informalistes que s’estan desenvolupant també al país. Vicente Aguilera Cerni, en el context valencià, va crear una xarxa de relacions interpersonals que va donar un suport teòric i conceptual a les trajectòries d’Eusebio Sempere o Andreu Alfaro, en diàleg entre el context valencià i les tendències internacionals.

De la mateixa manera es tractaria d’ampliar el focus per a recuperar artistes d’altres contextos, atés el treball realitzat per dones, acompanyant l’obra de Monika Buch, present en la col·lecció. Igualment és urgent fer un esforç per a l’estudi de la modernitat en llocs com l’Argentina, Cuba, Sud-àfrica, Algèria, el Marroc, Egipte o l’Índia.

PERÍODE 1962-1976

D’aquest període l’IVAM compta també amb una magnífica col·lecció que reuneix pràctiques artístiques de molt divers signe que es debatien a Europa i els Estats Units entre l’abstracció (en els seus diferents vessants informal i concreta) i la figuració; pràctiques basades en una nova configuració del temps, l’espai i la percepció, i nous plantejaments entorn dels objectes, el gest i l’acció. Aqueixes contaminacions impliquen variacions sobre els cànons de l’art anglosaxó, amb figures hegemòniques com Hamilton, Rosenquist, Rauschenberg, Warhol o Lichtenstein. La combinació entre els aspectes reconeixibles d’aqueix cànion i les variants inscrites en la col·lecció, a partir de Jorn, Klein, Polke, Greco o Fahlström, per exemple, es revela com un ric camp d’acció. La col·lecció de l’IVAM conté vectors d’enorme valor per a trobar versions més complexes en la relació entre contextos i món. Equipo Crónica (1964-81), Equipo Realidad (1966-76) i Estampa Popular (1964-68), són tres pilars de la col·lecció que permeten aproximacions diferents de les realitzades fins ara, com també Renau.

En aquests anys comença el treball amb la imatge en moviment a través dels nous llenguatges del vídeo, i es consoliden una sèrie d’artistes que des de les arts escèniques i la performance agreguen noves densitats a la pintura, escultura i fotografia, com és el cas de dues figures importants en la col·lecció i que defineixen camins molt diversos: Klein i Oldenburg. D’altra banda, Serra, Ruthenbeck, Yturralde o Heras mostren posicions des de l’escultura, i possibiliten una reflexió sobre l’art orientat cap a l’acció performativa. De la mateixa manera, la pintura continua les seues investigacions en l’abstracció (Teixidor) o en la figuració, com és el cas de (Rierol i Adami). A la fi dels seixanta i principis dels setanta els moviments feministes i els discursos sobre la identitat es col·loquen en el centre del debat artístic, com mostren també en la col·lecció les obres d’Isabel Oliver o Ángela García en l’àmbit local, les primeres performances d’Esther Ferrer o de Valie Export, i l’obra de Darío Villalba, Juan Hidalgo o Michel Journiac. De la mateixa manera els mitjans de masses i el turisme entren amb força en els imaginaris i els discursos.

Com en el període anterior, serà fonamental posar l'atenció en aqueixos nous marcs de sentit, així com en el treball de dones artistes, completant el nucli de les pràctiques conceptuals dels principis de la dècada dels setanta en relació amb el que uns altres i altres artistes estaven fent en entorns no occidentals, superant les ja descartades idees de retards i mimetismes.

PERÍODE 1976-1990

En aquest període es donen cita alguns dels fenòmens més audaços de finals dels anys 70, amb els conceptes ja quasi acadèmicament definits com a postmoderns. No obstant això, paga la pena diluir el tractament d'època per a pensar una opció transicional més ambiciosa. Sens dubte, el propi IVAM actua com a llindar institucional històricament determinat, que es revela com un resultat de la temàticament sobreexplotada Transició espanyola, i com a fenomen peculiar l'especificitat del qual pot entendre's a través dels seus coetanis. En aquest sentit, caben aproximacions monogràfiques sobre artistes poc estudiades, al costat d'altres artistes que s'han convertit en signes del seu temps.

Al costat d'autors i autores com Muntadas, Muñoz, Marco, Solano, Nauman, James Lee Byars, Kirkeby, Yturralde, Alfaro o Navarro, es tractaria d'ampliar el focus a altres pràctiques com les conceptuals, sobretot aquelles que fan ús de la fotografia, i que estan presents en la col·lecció: Hamish Fulton, Bernd i Hilla Becher o Esther Ferrer. Isidoro Valcárcel Medina seria un bon contrapunt en aquest període, així com Sanja Iveković, Senga Nengudi i Teresa Lanceta. D'altra banda, la constitució de les noves teories de la imatge, els estudis visuals i la nova gamma de disciplines, que reinterpreten el paper de les pràctiques, seria un eix d'articulació necessari. En aquest punt, s'abordaria la relació d'obres de la col·lecció de Sherman, Prince o Birnbaum amb aquells marcs conceptuals de nova creació.

PERÍODE 1990-2001

Abordar aquesta època des del nostre marc museològic i atesos els fons de la col·lecció i al propi paper institucional de l'IVAM suposa pensar el procés pel qual el discurs de l'art contemporani i el fenomen de l'exposició es fan globals. Implica abordar la proliferació d'exposicions en les quals es dona veu als "altres" globals. En aqueix aspecte, és necessari atendre les complexes reivindicacions identitàries de minories i majories subalternitzades, l'explosió del popular i la renovació dels discursos feministes. En l'àmbit estatal, l'etapa coincidiria amb l'ocàs de la legitimitat i les herències de la Transició política, i en el mapa cultural amb la nova política de promoció d'esdeveniments commemoratius i expansió urbanística en la qual podria integrar-se la proliferació de nous museus en tot territori espanyol.

Ateses les pràctiques artístiques pot notar-se la recuperació de les segones avantguardes a mitjan dècada, en connexió amb les pràctiques activistes en l'art que es van reorganitzant en els anys 90, com a conseqüència de la crisi econòmica del 93 i que desemboquen en el moviment antiglobalització que es fa fort a Espanya en 2001. Entre els mitjans per a desenvolupar aquestes noves formes d'activisme i de relació amb les institucions i l'esfera pública, calen destacar els inicis de les estratègies d'arxiu que emprenen nombrosos artistes, l'aparició d'un nou art sonor, l'expansió dels formats audiovisuals a través del cinema d'exposició, i les polítiques de gènere i moltes altres manifestacions no hegemòniques a les quals la institució es fa permeable, com mostren les obres de Pepe Espaliú, Martínez Oliva o Carmen Navarrete en la col·lecció de l'IVAM.

El treball sobre aquest eix ha de recuperar el context de la primera dècada de l'IVAM i el seu encaix local, nacional i internacional, amb artistes com Baldessari o Baumgarten, els llegats dels quals són enormes en els artistes i les artistes joves; i artistes espanyols com Sicília i Iglesias, o de la Comunitat Valenciana, com Soledad Sevilla, Carmen Calvo, Joan Cardells o Maribel Doménech, d'acord amb tota una nova generació que està tornant a l'escultura mitjançant l'ús de nous materials i altres reciclatges. De la mateixa manera es continuaria treballant en arxius de pràctiques no hegemòniques, ampliant l'espectre del gènere cap a altres consideracions dels feminismes(s), i cap a contextos encara desconeguts.

PERÍODE 2001-2022

Per la seua proximitat al present, l'últim dels eixos històrics permet una menor distància interpretativa sobre els fenòmens i contextos de les obres de la col·lecció. Des del punt de vista d'aquesta, el marge de creixement i interacció amb altres col·leccions és ampli. Per això, podem oferir una sèrie de línies de fugida que reunisquen alguns projectes de prospecció de les primeres dècades del segle XXI.

Amb aqueixa voluntat poden abordar-se els múltiples imaginaris de la revolta, el fenomen performatiu de la protesta com a escenari sociològic que remet a la iconografia de l'art del XIX i del XX. En aquest sentit, les accions i intervencions sobre diferents contextos poden ser integrades en horitzons relatius als activismes feministes i *queer*, que l'IVAM ha treballat àmpliament en aquests últims anys, amb artistes com Cabell Carceller o Francesc Ruiz, així com en els conflictes d'una globalització desigual i travessada per les noves formes de comunicació, com ens mostren Rogelio López Cuenca o Nadia Benchallal. En la mateixa lògica, des del pla historiogràfic, un altre dels àmbits prioritaris en aquest eix cronològic serà la nova consciència de la crisi com a fenomen global. Podem atendre aquesta presa de consciència en les arts com una reacció en cadena que ens vincula i que estableix nous imaginaris, relacionats sobretot amb les relacions interespecífiques i planetàries. Si bé en els últims anys s'ha prioritzat l'atenció al Mediterrani amb artistes com Yto Barrada, Hadjithomas i Loreige, o Bouchra Khalili, es planteja treballar en una major diversitat de contextos, que donen compte dels entrecruaments de les pràctiques artístiques contemporànies en tota la seua complexitat.

Entre aquests marges, al seu torn profundament interrelacionats, podem trobar innombrables possibilitats d'estudi sobre territoris inscrits en les dues primeres dècades del segle XXI, que continuen de manera original i molt lliure preocupacions i maneres de fer del segle XX, com demostren els plantejaments de la imatge en moviment o una nova materialitat en l'escultura. El contemporani es presenta ja com un art posconceptual, obert en els seus significats, que recupera el document, però també la pintura i l'escultura per a transgredir-los, i que incorpora les pràctiques del cos a través de la performance i la paraula. De la mateixa manera, manifesta un renovat impuls de la narració mitjançant el dibuix i la història gràfica, una eina artística tan afilada com oculta dels vincles amb la modernitat i amb noves formes d'iconicitat.

2.2. POLÍTICA D'ADQUISICIONS

Les adquisicions aniran en paral·lel al treball amb la col·lecció i les exposicions, per la qual cosa l'anàlisi presentada en la secció anterior ja suggereix una direcció. S'imposa una labor d'investigació per a definir les línies de fugida que ens permeten continuar els focus de la col·lecció, i obrir noves línies que les complementen, tenint en compte els camps d'acció conceptuals i els formats que hem definit en el capítol de metodologia, buscant en la

mesura que siga possible una representació substancial de cada artista, i evitant obres aïllades o no representatives. Es treballarà en paral·lel l'art local, el nacional i l'internacional.

És necessària també la cerca activa de materials documentals que puguen reforçar les obres de la col·lecció fins a la dècada dels setanta aproximadament, donant especial atenció a edicions i llibres d'artista, cartells, postals, fullets, etc., que completen visions de les avantguardes ja presents i que puguen completar també certs desenvolupaments locals.

2.3. INVESTIGACIÓ I PUBLICACIÓ

La investigació ha de definir un laboratori de pràctiques i idees que treballi sobre les possibilitats del museu, d'una col·lecció o d'una exposició temporal. Tots els grups d'investigació es desenvoluparan d'acord amb els camps d'acció i les maneres de fer sobre els quals gravita la metodologia que posa en marxa el projecte del museu. Les fases i els temps d'investigació han de ser accessibles, sempre amb la idea d'obrir el resultat i els processos a contribucions i comentaris.

A. Investigació en exposicions

Tot treball de programació expositiva estarà basat en un exercici d'investigació col·lectiu, en el qual comptarem amb experts i expertes en la matèria per a totes les presentacions de la col·lecció, així com per a les exposicions i l'escriptura de textos en publicacions i/o en web. Al costat d'experts i expertes treballaran investigadors/es i personal del museu. Una connexió íntima entre la mediació educativa i la programació és l'única garantia per a establir relacions de compromís i retorn.

B. Investigació en col·lecció

Per a dur a terme una pràctica global i situada hem de posar a conversar al museu amb uns altres, mitjançant col·laboracions en xarxes locals, nacionals i internacionals d'investigació. S'estudiaran les possibilitats de col·laboració en cada cas, i s'implementaran noves, mitjançant residències d'investigació i/o seminaris.

C. Publicacions

La col·lecció es farà valdre mitjançant investigacions específiques que analitzen nuclis d'intensitat, per a la qual cosa es posarà en marxa una sèrie de beques d'investigació per a investigadors nacionals i internacionals que resulten en publicacions entorn de la col·lecció d'autoria individual o col·lectiva. Al seu torn, totes les exposicions i activitats aniran acompanyades d'una publicació. La política de producció inclou també l'àmbit col·laboratiu amb editorials locals i nacionals que faciliten la distribució global.

2.4. MEDIACIÓ

La idea del museu com a esfera pública i d'educació crítica ha marcat la seua transformació més radical en els últims cinquanta anys. El paradigma d'activació del museu que es posa en marxa a partir de finals dels anys seixanta del segle XX i que suposa la seua primera gran crisi, s'ha expandit exponencialment en el segle XXI, però les seues dinàmiques s'han transformat per les tensions i les profundes mutacions de la nostra època. Aqueixa ruptura ha contribuït a derrocar unes estructures jeràrquiques, patriarcals i excloents, mitjançant discursos i accions que plantegen nous imaginaris, a partir de les investigacions feministes postidentitàries, la reconsideració

de minories i majories subalternes, i de la cultura popular. Enfront de les identitats tancades i universals s'han obert processos d'identificació basats en les experiències subjectives. Enfront de la raó analítica s'imposa el coneixement a través del cos, la sensualitat i la memòria. Treballar per a donar forma a experiències col·lectives i crítiques, que proporcionen marcs d'actuació i maneres d'acció a una societat heterogènia, és el que farà del museu una institució més ètica, més lliure i més solidària.

L'estudi, la investigació i l'enfortiment de la mediació física i virtual es proposen com a objectiu prioritari d'aquesta direcció, en un doble moviment, dels públics físics a l'audiència virtual.

Aquest projecte aspira a crear una estructura de mediació que dote de sentit la seua pràctica en relació al projecte general de la institució. Totes les pràctiques de mediació tindran el seu origen en l'IVAM: en la col·lecció i les exposicions, en els edificis, els contextos urbans, culturals, socials i polítics, i estaran travessades per qüestions de gènere, classe, diversitat i accessibilitat. Es crearan grups de treball motors en tots els àmbits de la mediació, tant cultural i educativa com social, la qual cosa considere fonamental per a la definició d'estructures que permeten entendre el museu com un lloc habitat. Per a això es necessita un equip estable, amb formació en diversos camps disciplinars i dotat de recursos.

Treballar per a despertar sentits de pertinença, arrelament i agència en cada subjecte seria el repte d'aquest projecte de direcció. És una tasca prioritària del museu desenvolupar pedagogies territorials d'acostament social a col·lectius que normalment no estan interessats en el museu. És fonamental arrelar-se en el territori més pròxim i en una relació de veïnatge amb els barris, per a des d'ací estendre la seua acció a tota la ciutat, tenint en compte les premisses "d'una ciutat cuidadora i sostenible".

Obrir el museu a l'exterior és acompanyar els processos; no sols possibilitar que ocorreguen, sinó ser partícip, involucrar-se. Apostar per trencar les fronteres invisibles que separen la direcció dels públics, la programació i la gestió de la creació, generant equips heterogenis. Per a això crearem una proposta de mediació que incloga a una gran pluralitat d'actors, afavorint maneres de treballar horitzontals, associatius i descentralitzats, desenvolupant estratègies de proximitat en el barri, el districte i la ciutat (siga València o Alcoi) i també amb altres territoris de la Comunitat Valenciana. Desenvoluparem projectes compartits i implementarem dinàmiques d'ús més actives, amb retorns menys instrumentalitzats i amb lògiques de resposta col·lectiva enfocades en els interessos dels usuaris i usuàries, tant presencialment com virtualment.

Una institució cultural hui ha de ser conscient de la diversitat del món, i s'ha d'interrogar contínuament, adoptant maneres de fer i sabers compromesos en la connexió d'una forma antijeràrquica, incorporant tant el caràcter intel·lectual de la investigació com el seu caràcter lúdic i sensible. Construint en una diversitat d'escales, superant el micro i el macro, a diferents velocitats, amb la finalitat d'enriquir les dinàmiques pròpies de la ciutat.

El projecte de mediació, englobat en un Departament de Programes Públics, es desenvoluparà entorn dels eixos que es presenten a continuació, i ha d'adequar-se i contextualitzar-se en cadascuna de les seus de l'IVAM.

2.4.1. INVESTIGACIÓ EN MEDIACIÓ

A. Grup d'investigació i acció en mediació artística.

En col·laboració amb altres institucions de la ciutat, tècnics i tècniques de cultura d'espais culturals en el medi rural o en altres ciutats de la Comunitat Valenciana, i amb investigacions independents. Es crearà un grup destinat

a treballar en noves formes d'aproximació als públics, desenvolupant estratègies presencials i virtuals, incloent-hi la mediació educativa en un moment de crisi, amb eines precises i considerant mediacions educatives itinerants.

B. Grup d'investigació i acció en mediació comunitària, territori i memòria.

En col·laboració amb escoles, escoles universitàries, col·lectius, associacions, comerços, entre altres, es crearà un grup d'investigació i acció per a consolidar la presència de l'IVAM en el seu entorn pròxim i desenvolupar accions conjuntes. A partir d'ací continuar amb barris limítrofs per a anar estenent-se a la ciutat i el territori.

1. València – Ciutat Vella. En col·laboració amb la xarxa d'espais de Ciutat Vella, amb Amics del Carme i altres associacions de veïns dels barris d'Extramurs, Velluters, Marxalenes, es posarien en marxa projectes conjunts, treballs sobre memòries compartides i herències culturals amb metodologies de mediació comunitària. L'objectiu seria reconstruir dinàmiques socials i culturals que la ciutat i la regió han anat sepultant, fent valdre les coincidències entre el teixit simbòlic de la ciutat, la trama artística que genera i la traça productiva (artesanies, artistes, obres, etc.) que la sosté.

2. València - Nou Espai. En col·laboració amb col·lectius i associacions veïnals del territori on s'instal·le i amb uns altres de la ciutat, establint sinergies entre tots dos espais.

3. Alcoi. En col·laboració amb la universitat i altres centres d'educació no reglada, col·lectius i associacions veïnals de la ciutat i del territori. Establint sinergies entre els espais de València i Alcoi, mitjançant estratègies de territorialització específiques per a aquesta seu de l'IVAM, amb la finalitat de generar estructures en xarxa i instaurar capacitats a nivell local.

C. Grup d'investigació i pensament amb moviments socials.

En estret contacte amb els moviments socials de la Comunitat, un espai de pensament sobre qüestions socials que travessen les nostres vides i els discursos sobre les quals s'assenten.

D. Grup de mediació i acció en el territori rural de la Comunitat Valenciana.

Mitjançant la col·laboració amb artistes, comissaris i agents culturals, l'IVAM posarà en marxa un projecte de mediació territorial per a desenvolupar accions en pobles de la Comunitat Valenciana, en estret contacte amb agents de cada zona i estudiant diferents possibilitats. Des d'un treball de descentralització de la col·lecció, fins a la nova producció amb artistes en residència, o treballant en projectes de comissariat local. Amb la col·laboració del Consorci de Museus.

2.4.2. ACTIVITATS

El punt de partida per a les activitats serà també la col·lecció i les exposicions temporals. Mitjançant diferents metodologies i pràctiques de creació i col·laboració es buscarà ampliar la mirada enfront del fet artístic. El programa se centrarà també en els possibles usos de l'edifici, la seua memòria, la realitat urbana i social, els contextos pròxims i els diferents públics. Tot això es treballarà amb velocitats variables, a curt i llarg termini i amb diferents visibilitats.

A. Discurs i debat

El museu ha de crear un espai de pensament, per la qual cosa es preveuen seminaris i conferències magistrals que atenguen qüestions relacionades amb la col·lecció, les exposicions, el museu, la crítica d'art, l'educació

en el museu, la comunicació o els públics. En col·laboració amb les universitats i altres espais d'ensenyaments no reglats.

B. Tallers amb artistes

Es desenvoluparà un taller anual amb un artista que estiga exposant en el museu.

C. Arts vives

Un posicionament obert i propositiu enfront dels formats reconeguts de la producció de l'art i dels seus discursos serà una de les maneres per a convidar a la seua relectura. Pensem en formats com ara la performance, el cinema, la pràctica digital, l'art sonor, la dansa i altres connectats al festiu. Un qüestionament des de formats fràgils i investigacions en mutació. El vestíbul de l'IVAM, l'esplanada enfront del museu, el jardí i el barri són espais públics que desborden el museu a Ciutat Vella. El programa d'art sonor, cinema, performance i dansa, de producció pròpia o en col·laboració amb altres institucions, serà també implementat en les altres seus de l'IVAM.

D. Accions possibles

La mirada

- Cicles comissariats de cinema i vídeo, en col·laboració amb la Filmoteca

La lectura

- Grups de lectura entorn de la col·lecció

L'escolta

- Investigació sonora en col·laboració amb el Departament d'Intermèdia de la Universitat Politècnica de València

El moviment/el cos

- Programa de performances

Els passeigs

- Caminar como a pràctica artística (arquitectura, història, experiències)

La festa/La fiesta

- Celebració anual de l'aniversari d'obertura de l'IVAM
- Programació especial 9 octubre, Falles, Dia dels Museus, estiu, entre altres.
- Activitats, performances, concerts

2.4.3. FORMACIÓ I EDUCACIÓ

L'objectiu general d'un projecte educatiu per a l'IVAM seria plantejar el museu com a dispositiu pedagògic, això és, entendre tota la institució com a subjecte i objecte de les accions educatives. L'àrea d'educació d'un museu és un espai de transformació, que busca provocar un canvi en les persones que al centre d'art, dotant-les de les eines per a gaudir de les exposicions, atenent diferents expectatives i estimulant diferents capacitats. El museu és un lloc per a la contemplació, la trobada, la investigació, el joc, la col·laboració i l'aprenentatge compartit.

És fonamental per a això tindre un departament d'educació intern dotat de personal i recursos per a desenvolupar visites concertades i especials per a adults, joves i nens; visites transversals a la col·lecció i les expo-

sicions temporals; tallers per a diferents edats en col·laboració amb col·lectius de la Comunitat Valenciana, i projectes específics per a persones amb diversitat funcional. Es tractaria sempre d'elaborar nous dispositius de recepció per a obtenir una millor comprensió de l'obra d'art i el seu context.

IVAM escoles. El museu com a escola, en col·laboració amb les escoles i instituts. Visites comentades i projectes a mitjà i llarg termini, materials didàctics i tallers.

IVAM universitats. Desenvolupat en col·laboració amb les universitats: tallers amb artistes, incorporació en grups d'investigació, seminaris i debats, i un sistema de beques de formació-pràctiques d'una durada d'entre sis mesos i un any, en col·laboració amb diverses universitats, en tots els departaments del museu.

2.5. ARXIU: BIBLIOTECA, CENTRE DE DOCUMENTACIÓ I WEB

Un centre de documentació per a l'IVAM permetria consolidar la funció d'investigació de la institució, al costat de les de col·lecció i exposició. El centre de documentació ha de posar a l'abast del públic el fons documental de la institució a través d'un espai en la seua seu i d'una plataforma web, així com mitjançant una programació expositiva específica dels seus fons en l'espai físic i en el virtual.

L'objectiu de l'IVAM per a 2020-25 serà catalogar i difondre els documents i materials rellevants del museu, així com els recursos educatius, facilitant la investigació i l'experimentació entorn de l'art contemporani i a les obres de la col·lecció. Per a això es plantegen les següents accions:

1. Redefinició d'un espai tècnicament adaptat i accessible com a centre de documentació.
2. Digitalització de materials per a consulta *online* i creació de continguts digitals segons les normes d'interoperabilitat entre formats i plataformes de gestió d'arxiu, de museu i de biblioteca (normes open access)
3. Determinació de la claredat legal per a la difusió i ús del material digital.
4. Desenvolupament d'una plataforma web de consulta, ús i trobada, adaptada a tots els públics i a tots els sistemes operatius.

IVAMweb

Com queda expressat en l'inici d'aquest document, un nou web és objectiu prioritari, i serà una de les primeres actuacions d'aquesta direcció. Constituirà, al costat de les xarxes socials, un important canal de comunicació i serà al seu torn un repositori de continguts: un web àgil, accessible i senzill en la seua navegació. Un dels reptes als quals s'enfronta el museu del segle XXI és el de la seua "traducció" a l'espai virtual, és a dir, constituir un espai de representació dels continguts, però també d'experimentació i de creació. En aqueix sentit, es contempla la possibilitat de comptar amb un curador per al web que garantisca la comunicació entre els departaments d'exposicions, investigació i mediació amb els d'informàtica i protocol, amb la finalitat de trobar les millors vies d'accés i visibilitat als projectes, tant tècniques com creatives.

3. IMATGE CORPORATIVA, COMUNICACIÓ I XARXES SOCIALS

És necessària l'elaboració d'una Estratègia de Comunicació que establisca els objectius, canals i principals missatges en l'àmbit de la comunicació de l'IVAM. Entre les iniciatives a desenvolupar està un pla de mitjans i xarxes per a dotar de coherència els missatges de l'IVAM i garantir el seu impacte. Algunes propostes per a això, són:

1. La definició d'una imatge corporativa sòlida, aplicable i adaptable física i virtualment, que abast des de l'exterior de l'edifici a la senyalística interior, les comunicacions digitals i el web.
2. La definició d'una estratègia digital que permeti una interacció contínua amb els públics en xarxes socials i plataformes de streaming (*Facebook, Instagram, Twitter, YouTube o TikTok*); que acosti el museu al públic; que conte històries de manera diferent i que anime a crear continguts.
3. Elaboració d'un pla de mitjans específic per a cada exposició i d'una newsletter digital setmanal i comunicacions puntuals.

4. ARTICULACIÓ TERRITORIAL

4.1. IVAM - CIUTAT VELLA

L'edifici de l'IVAM a Ciutat Vella està en els límits del centre de la ciutat, posseeix un fragment de muralla romana, i la seua façana principal enfronta la ronda de la ciutat medieval, el riu i els nous urbanismes del segle XX. Per primera vegada des de la seua fundació, l'IVAM constitueix una poma completa de la ciutat, després de l'obertura del carrer lateral i la seua connexió amb el barri del Carme. L'objectiu prioritari del projecte en relació amb aquesta seu serà consolidar els límits de l'edifici i el seu entorn urbà mitjançant possibles actuacions d'adequació de l'edifici. Després de la seua consolidació, es plantejaria la necessitat de fer un projecte integral de disseny exterior amb la finalitat de recuperar l'edifici original mitjançant la neteja d'elements afegits, el disseny d'una nova gràfica integral per a la façana i la reparació de l'esplanada.

En l'entorn urbà caldria treballar amb les administracions públiques amb la finalitat de recuperar la imatge exterior del museu, possibilitant una visió clara dels volums de l'edifici, sobretot des del riu, reorganitzant el mobiliari urbà de les voreres limítrofes i pròximes al museu, amb la finalitat de dotar-lo d'un espai públic de qualitat. La plataforma ha de funcionar com un llinard, un espai "entre" l'exterior i l'interior del museu.

De la mateixa manera, és necessari treballar en la consolidació del jardí, la conservació de les obres d'art allí instal·lades, la vegetació i els possibles usos en relació amb el museu i amb el barri mitjançant maneres de gestió i cures compartides: possibilitant tant activitats veïnals d'interés general com activitats pròpies del museu, presentacions d'artistes que treballen amb jardins, o en claus d'obra efímera, sostenibilitat ambiental o participació pública (museu efímer, museu sense parets, museu del carrer, museu lúdic, lloc de la festa, etc.).

En quant a l'interior, s'imposa repensar l'ampli vestíbul d'entrada, les taquilles, etc. per a adaptar-lo a noves necessitats de comunicació i recepció de públics. El vestíbul d'entrada ha de constituir-se en *un espai d'hospitalitat*

per als usuaris i usuàries. Pel que respecta a les sales expositives, s'han de revisar les necessitats de cadascuna d'elles per al seu manteniment i renovació.

En una nova estructura, amb un nou edifici per a presentacions artístiques i d'arts vives contemporànies, la seu històrica podria pensar-se com el lloc de les exposicions que inclouen mitjans artístics més tradicionals que necessiten mesures de seguretat, control de temperatura i humitat, així com exigències de muntatge precises. No obstant això, no té, necessàriament, que fer-se una divisió estricta, ja que l'art contemporani pot ser també interessant en edificis "moderns".

4.2. IVAM - NOU ESPAI

Un nou espai ha de plantejar altres maneres de treballar. La idea seria treballar amb artistes contemporanis que necessiten un espai diferent, més obert o més informal per a desenvolupar-se: instal·lacions, obres multimèdia, projeccions de gran grandària o grans formats pictòrics, deixant l'art modern, més objectual, en el Centre Julio González.

Un programa per a aquest nou espai es definirà en tres escales, mitjançant projectes pensats específicament, siga mitjançant nova producció d'obra o mitjançant una nova disposició d'obres prèviament realitzades per artistes *sèniors* o de mitjana carrera. Un espai, al seu torn, que genere un context artístic a la ciutat entorn de la generació més jove d'artistes i públics, amb propostes per a l'art més contemporani, local, nacional i global. I finalment però no menys important, un espai que busque crear connexions intergeneracionals treballant amb artistes molt joves en l'àmbit local, mitjançant un programa precís.

Un lloc també per a la performance, per al que no es pot fer a les sales de l'IVAM, que pense l'art com a activitat i acció que crea el món, i que permeta experimentar amb disciplines i provocar trobades que no es poden donar en altres espais: treballs experimentals en dansa que no tenen cabuda en altres sales de la ciutat, experimentacions sonores, etc. Un lloc per a residències en les quals l'objectiu és investigar i transmetre alhora. Un lloc per a la mediació en un espai de creació col·lectiva, depenent de la seua ubicació.

4.3. IVAM - ALCOI

Alcoi és una ciutat d'uns 60.000 habitants situada a la província d'Alacant, a l'interior, a 105 km de València. Va tindre especial rellevància en la Revolució industrial, especialment en el sector tèxtil, encara que també en el metal·lúrgic i la indústria paperera, i a més va ser marc per a un fort moviment obrer.

La ciutat té una Escola d'Arts i Oficis des de finals del segle XIX, i és seu d'un dels campus de la Universitat Politècnica de València. Té també una Escola Superior d'Art i Disseny, i un important patrimoni modernista, i forma part de la Ruta Europea del Modernisme. La seu de l'IVAM a Alcoi està en un edifici exempt, construït per Vicente Pascual Pastor en 1909 per a les oficines del Mont de Pietat.

Actualment la seu no té un equip propi, desenvolupant-se el seu programa d'exposicions des de València. La present proposta planteja la necessitat d'un equip mínim i estable per a exercir de necessari mediador a la comarca, sempre en diàleg amb la direcció de l'IVAM, i un Consell consultor o grup motor per a tractar de connectar la

ciutat amb el centre. Una definició de continguts no subsidiària de València, milloraria la implantació a la ciutat, i treballar amb el context serviria, al seu torn, per a generar un focus entorn de l'art modern i contemporani.

Aqueix programa propi s'establiria des de cinc eixos principals:

- A. Exposicions a partir de la col·lecció de l'IVAM, fetes específicament per a Alcoi o unes altres que puguin viatjar entre les dues seus.
- B. Exposicions col·lectives i individuals d'artistes de la Comunitat Valenciana.
- C. Residències i exposicions d'artistes nacionals i internacionals.
- D. Programa de mediació propi amb agents culturals de la pròpia ciutat i de les ciutats de la comarca.
- E. Elaboració de campanyes de comunicació específiques a la ciutat i comarques veïnes, per a integrar el centre plenament en les rutes de turisme cultural.

5. UN MUSEU EN XARXA

Xarxes locals

En paral·lel a pensar en un nou edifici i a la seua articulació interseus, l'IVAM ha d'estar més present a la ciutat, com a lloc, com a idea i com a referent. Mitjançant la programació i la mediació artística i comunitària, ha de convertir-se en una infraestructura central en tot el territori. Per a això és necessari establir col·laboracions amb diversos tipus d'associacions de la ciutat i el país, en un sistema de xarxa. El museu ha de formar part i contribuir a generar un ecosistema sostenible en tots els nivells, per la qual cosa ha de col·laborar amb institucions afins (i no afins) i amb les universitats, col·legis i instituts, amb les associacions, amb les galeries, i també amb altres institucions de caràcter divers i espais autogestionats, així com amb la ciutat en general a través dels seus individus i grups. També ha d'estendre la seua col·laboració com a institució pedagògica a altres museus i institucions des dels quals generar altres discursos o veïnatges productius.

Xarxes nacionals i internacionals

El desenvolupament de xarxes nacionals i internacionals ha de ser una altra de les prioritats, mitjançant el treball en projectes conjunts amb institucions pròximes, analitzant cadascun en particular, per a definir el seu pressupost, format i visibilitat, atenent sempre les circumstàncies socioeconòmiques.

En l'àmbit nacional es tractaria de formar una xarxa per a projectes expositius o de mediació, amb els museus d'art contemporani de titularitat pública en l'Estat espanyol, els nostres parells en el context estatal.

En l'àmbit internacional, es construirien relacions específiques amb museus a Europa amb els quals l'IVAM i els seus professionals tenen o han tingut contacte.

Establir xarxes de col·laboració europees és una prioritat, i encara que la seua visibilitat no serà immediata, l'objectiu serà que l'IVAM estiga plenament integrat en el circuit de museus d'art contemporani europeus en 2025. De la mateixa manera, i depenent de la mobilitat d'obres i persones en un futur pròxim, es tractarà d'establir col·laboracions amb centres més allunyats del nostre entorn, amb la finalitat de recuperar un impuls global.